

REPUBLIKA HRVATSKA
SREDIŠNJI DRŽAVNI URED ZA UPRAVU

Nacrt Prijedloga zakona br. _____

PRIJEDLOG ZAKONA
O FINANCIRANJU POLITICKIH STRANAKA

Zagreb, kolovoz 2006.

PRIJEDLOG ZAKONA O FINANCIRANJU POLITICKIH STRANAKA

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovoga Zakona nalazi se u odredbi članka 6. Ustava Republike Hrvatske.

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI DONOŠENJEM ZAKONA, TE POSLJEDICE KOJE CE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTECI

Provedba izbora i ustaljivanje primjene demokratskih standarda u izbornoj proceduri, zahtijevaju daljnju dogradnju određenih izbornih instituta, te kvalitetnija i primjerenija rješenja pojedinih pitanja od značaja za zakonitost i pravilnost provedbe izbora.

Tako je i pitanje financiranja političkih stranka jedno od značajnih pitanja koje zahtjeva zakonodavno uređenje primjereno normativi i praksi europskih zemalja. Naime, prema postojećem i važećem zakonskom rješenju, financiranje političkih stranaka regulirano je Zakonom o političkim strankama („Narodne novine“, broj 76/93, 111/96, 164/98 i 36/01) na način da su političke stranke utvrđene kao neprofitne udruge, kojima je omogućeno i dozvoljeno, radi ostvarivanja svoji političkih ciljeva, stjecati prihode po raznim osnovama, a to su u prvom redu prihodi od stranackih članarina i dobrovoljnih prihoda, zatim prihodi od izdavačke djelatnosti i prodaje propagandnog materijala, te od organiziranja stranackih manifestacija. Političke stranke mogu se financirati ujedno iz državnog proračuna, proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, te iz drugih propisima Republike Hrvatske dozvoljenih izvora.

Nadalje, političke stranke mogu primati i donacije, pri čemu pozitivni propisi Republike Hrvatske ne nameću ograničenja u smislu limitiranja visine i učestalosti financijskih davanja ili davanja u robi ili uslugama. S obzirom na nedostatno uređenu pravnu regulativu vezanu uz izvore i sredstva financiranja političkih stranaka postoji potreba za donošenjem cjelovitog zakona koji bi definirao i pobliže odredio koja su dozvoljena sredstva financiranja, te od kojih sredstava nije dozvoljeno financiranje političkih stranaka, a sve u cilju funkcioniranja sustava financiranja političkih stranaka bez većih poremećaja i eventualnih opstrukcija.

Nacionalnim programom suzbijanja korupcije 2006-2008. („Narodne novine“ broj 39/06) utvrđena je obveza donošenja posebnog Zakona o financiranju političkih stranaka kojim će se propisati mogući izvori financiranja političkih stranaka i pobliže odrediti dopuštena sredstva, na način da će se u njega ugraditi najbolja praksa zemalja Europske unije. Jasno i precizno utvrđene obveze u kontroli financiranja političkih stranaka i transparentnost njihovog financiranja jedan je od načina smanjenja mogućnosti korupcije u politici.

Stoga se osnovna pitanja koja se predlažu urediti ovim Prijedlogom zakona odnose na način i uvjete stjecanja sredstava za financiranje političkih stranaka, te kontrolu i transparentnost njihovog financiranja, što će osigurati učinkovite mehanizme jačanja financijske discipline političkih stranaka i smanjenje mogućnosti korupcije.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provođenje ovoga Zakona nisu potrebna posebna sredstva iz Državnog proračuna Republike Hrvatske.

IV. TEKST PRIJEDLOGA ZAKONA, S OBRAZLOŽENJEM

Prilaže se tekst Prijedloga zakona o financiranju političkih stranaka s obrazloženjem.

PRIJEDLOG ZAKONA O FINANCIRANJU POLITICKIH STRANAKA

I. OPCE ODREDBE

Clanak 1.

Ovim Zakonom ureduju se nacin i uvjeti stjecanja sredstava za djelovanje politickih stranaka te nadzor i transparentnost stjecanja i trošenja sredstava.

I I. SREDSTVA ZA RAD POLITICKIH STRANAKA

Clanak 2.

Politicke stranke su neprofitne udruge.

Politicke stranke mogu, radi ostvarivanja svojih politickih ciljeva, stjecati prihode od clanarine, dobrovoljnih priloga (donacija), izdavačke djelatnosti, prodaje propagandnog materijala, organizacije stranackih manifestacija, od imovine u svojem vlasništvu te iz drugih zakonom dozvoljenih izvora.

Politicke stranke mogu se financirati iz sredstava državnog proračuna, kao i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, na nacin i pod uvjetima utvrđenim ovim Zakonom.

Financijska sredstva iz stavka 2. i 3. ovoga clanaka politicka stranka može koristiti isključivo za ostvarenje ciljeva utvrđenih programom i statutom politicke stranke.

Clanarina i dobrovoljni priloz

Clanak 3.

Clanarinom se, u smislu ovoga Zakona smatra redoviti iznos novca što ga član politicke stranke placa na nacin i pod uvjetima utvrđenim statutom ili drugim aktom politicke stranke.

Dobrovoljni priloz (donacije), u smislu ovoga Zakona, smatraju se povremene ili redovite uplate kojima fizicke ili pravne osobe dobrovoljno daju novac politickoj stranci u iznosu većem od iznosa clanarine, kao i pružanje usluga ili davanje proizvoda politickoj stranci bez naplate.

Za dobrovoljne priloge (donacije) koji se politickoj stranci daju u obliku proizvoda ili usluga, fizicke i pravne osobe dužne su izdati racun na kojem ce biti naznacena tržišna vrijednost darovanog proizvoda ili usluge te na kojem je naznaceno da glasi na politicku stranku i da ne podliježe naplati.

Politicke stranke dužne su voditi evidenciju o primitku clanarina i dobrovoljnih priloga (donacija), te izdavati potvrde o primitku clanarina i dobrovoljnih priloga.

Clanak 4.

Fizicke i pravne osobe mogu davati dobrovoljne priloge (donacije) politickim strankama jednokratno ili više puta tijekom kalendarske godine.

Dobrovoljni prilozii (donacije) u novcu uplacuju se na **središnji** racun politicke stranke.

Ukupan iznos dobrovoljnih priloga (donacija) od strane fizicke osobe jednoj politickoj stranci ne smije prelaziti iznos od 90.000,00 (devedeset tisuca) kuna u kalendarskoj godini.

Ukupan iznos dobrovoljnih priloga (donacija) od strane pravne osobe jednoj politickoj stranci ne smije prelaziti iznos od 1.000.000,00 (jedan milijun) kuna u kalendarskoj godini.

Anonimni dobrovoljni prilozii (donacije)

Clanak 5.

Zabranjuje se primanje dobrovoljnih priloga (donacija) od neimenovanih (anonimnih) izvora.

Clanak 6.

Iznose dobrovoljnih priloga (donacija) koji prelaze iznose utvrdene u clanku 4. ovoga Zakona, kao i eventualne uplate dobrovoljnih priloga od neimenovanih (anonimnih) izvora politicke stranke dužne su prijaviti Državnom uredu za reviziju i Ministarstvu financija – poreznoj upravi te uplatiti u korist Državnog proračuna, najkasnije u roku 8 dana od dana primljene uplate.

Financiranje iz sredstava državnog proračuna

Clanak 7.

Sredstva za redovno godišnje financiranje političkih stranaka osiguravaju se u državnom proračunu Republike Hrvatske u iznosu od 0,056 % sredstava tekucih izdataka proračuna iz prethodne godine.

Članak 8.

Pravo na financiranje iz sredstava državnog proračuna imaju političke stranke koje imaju najmanje jednog zastupnika u Hrvatskom saboru.

Članak 9.

Sredstva iz članka 7. ovoga Zakona raspoređuju se na način da se utvrdi jednaki iznos sredstava za svakog zastupnika u Hrvatskom saboru tako da pojedinoj političkoj stranci pripadaju sredstva razmjerno broju njenih zastupnika u trenutku konstituiranja Hrvatskog sabora.

Ukoliko pojedini zastupnik (ili zastupnici) nakon konstituiranja Hrvatskog sabora napuste ili promjene članstvo u političkoj stranci, financijska sredstva koja se raspoređuju sukladno članku 9. stavku 1. ovoga Zakona ostaju političkoj stranci kojoj je zastupnik pripadao u času konstituiranja Hrvatskog sabora.

U slučaju udruživanja dviju ili više političkih stranaka, financijska sredstva koja se raspoređuju sukladno članku 9. stavku 1. ovoga Zakona pripadaju političkoj stranci koja je pravni slijednik političkih stranaka koje su udruživanjem prestale postojati.

Članak 10.

Za svakog izabranog zastupnika podzastupljenog spola političkim strankama pripada i pravo na naknadu u visini od 10% iznosa predviđenog po svakom zastupniku, a određenog u članku 9. stavku 1. ovoga Zakona.

Članak 11.

Odluku o raspoređivanju sredstava prema članku 9. stavku 1. ovoga Zakona donosi Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav Hrvatskog sabora. **Raspoređena sredstva doznacuju se na središnji račun političke stranke, tromjesečno u jednakim iznosima.**

Financiranje iz sredstava proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

Članak 12.

Odredbe članka 7. do 11. ovog Zakona na odgovarajući način primjenjuju se i na izbor članova predstavničkih tijela u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Članak 13.

Sredstva koja se osiguravaju za redovno financiranje političkih stranaka u proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, doznacuju se na žiro račun ogranka političke stranke na razini odgovarajuće jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, tromjesečno u jednakim iznosima.

Neizravne financijske potpore

Članak 14.

Za djelovanja koja su strogo povezana s političkom aktivnošću stranke, političke stranke iz članka 8. ovoga Zakona imaju pravo na porezne olakšice prema odredbama posebnog zakona.

III. ZABRANA FINANCIRANJA I POGODOVANJA

Članak 15.

Zabranjuje se financiranje političkih stranaka od strane:

- stranih država, stranih političkih stranaka, stranih pravnih osoba,
 - državnih tijela, javnih poduzeca, pravnih osoba s javnim ovlastima i trgovačkih društava u vecinskom vlasništvu države ili jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te drugih pravnih osoba u kojima Republika Hrvatska, odnosno jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju vecinsko vlasništvo nad dionicama odnosno udjelima, te javnih i drugih ustanova u vlasništvu Republike Hrvatske i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave,
 - udruga radnika i poslodavaca,
 - udruga, zaklada i fondacija koje zastupaju ili predstavljaju državni dužnosnici ili dužnosnici lokalne i područne (regionalne) samouprave,
 - vjerskih zajednica, humanitarnih te drugih neprofitnih udruga i organizacija.
- fizičke i pravne osobe protiv kojim se vodi postupak za naplatu dospjelih a nepodmirenih obveza prema Republici Hrvatskoj odnosno prema jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave.**

Eventualni prilozi (donacije) uplaceni na racun politicke stranke iz nedozvoljenih izvora prema stavku 1. ovoga clanka, politicka stranka je dužna odmah prijaviti Državnom uredu za reviziju i Ministarstvu financija – poreznoj upravi, a uplacena sredstva doznaciti u korist državnog proračuna.

Iznimno od stavka 1. podstavka 1. ovoga clanka, zabrana financiranja politickih stranaka (od strane stranih država, stranih politickih stranaka i stranih pravnih osoba cija je osnovna djelatnost edukacija u razvoju i promicanju demokratskih nacela), ne odnosi se na financiranje programa namijenjenih za edukaciju.

Clanak 16.

Politicke stranke ne smiju raditi politicki ili drugi pritisak na fizicke i pravne osobe pri prikupljanju priloga (donacija) za financiranje svoga djelovanja.

Politicke stranke ne smiju obećavati politicke ili kakve druge protuusluge, povlastice ili osobne koristi bilo koje vrste fizickim i pravnim osobama pri prikupljanju dobrovoljnih priloga (donacija) za financiranje svojeg djelovanja.

IV. NADZOR I FINANCIJSKO POSLOVANJE POLITICKIH STRANAKA

Clanak 17.

Nadzor nad financijskim poslovanjem politicke stranke provodi Državni ured za reviziju i Ministarstvo financija – porezna uprava.

Clanak 18.

Politicke stranke dužne su voditi poslovne knjige i podnositi financijska izvješća na nacin utvrđen propisima o vodenju racunovodstva neprofitnih organizacija.

Clanak 19.

Politicke stranke dužne su javno prikazati porijeklo i nacin utroška sredstava prikupljenih tijekom protekle kalendarske godine.

Završni racun i financijsko izvješće u kojem se podrobno navode izvori prihoda, podaci o fizickim i pravnim osobama koje su dale dobrovoljne priloge (donacije) i namjena odnosno aktivnosti za koje su sredstva utrošena, politicke stranke dostavljaju Državnom uredu za reviziju i Ministarstvu financija – poreznoj upravi na nacin i u roku predviđenom za financiranje neprofitnih organizacija.

Završni račun i financijsko izvješće iz stavka 2. ovoga članka objavljuje se na web stranici političke stranke.

Članak 20.

Nadzor financijskog poslovanja političkih stranaka Državni ured za reviziju i Ministarstvo financija – porezna uprava, provodi u prvom polugodištu svake kalendarske godine, za prethodnu godinu.

Izvješće o provedenom nadzoru financijskog poslovanja političkih stranaka koje prema odredbama ovog Zakona imaju pravo financiranja iz državnog proračuna, Državni ured za reviziju dostavlja Hrvatskom saboru.

V. KAZNENE ODREDBE

Članak 21.

Novčanom kaznom od 100.000,00 (sto tisuća) do 500.000,00 (petsto tisuća) kuna kazniti će se **za prekršaj**:

- politička stranka koja financijska sredstva koristi suprotno odredbi članka 2. stavka 4. ovoga zakona,
- politička stranka koja ne vodi evidenciju o primitku članarina i dobrovoljnih priloga i ne izdaje potvrde o njihovom primitku sukladno odredbi članka 3. stavka 4. ovoga Zakona,
- politička stranka koja ne vodi poslovne knjige i koja javno ne prikaže porijeklo i način utrošenih sredstava, sukladno odredbama članaka 18. i 19. ovoga Zakona

Novčanom kaznom u iznosu od 10.000 (deset tisuća) do 20.000,00 (dvadeset tisuća) kuna kazniti će se i osoba ovlaštena za zastupanje i predstavljanje političke stranke te osoba odgovorna za financijsko poslovanje političke stranke.

Članak 22.

Novčanom kaznom u trostrukom iznosu doznacenih odnosno primljenih sredstava kazniti će se **za prekršaj**:

- politička stranka koja iznose dobrovoljnih priloga (donacija) koji prelaze visinu iznosa utvrđenu u članku 4. ovoga Zakona kao i eventualne uplate dobrovoljnih priloga od neimenovanih (anonimnih) izvora ne prijavi i ne uplati u državni proračun, sukladno članku 6. ovoga Zakona,
- politička stranka koja ne prijavi uplatu priloga iz nedozvoljenih izvora i ne doznaci uplacena sredstva u državni proračun, sukladno članku 15. stavku 2. ovoga Zakona.

Novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 (deset tisuća) do 20.000,00 (dvadeset tisuća) kuna kazniti će se i osoba ovlaštena za zastupanje i predstavljanje političke stranke te osoba odgovorna za financijsko poslovanje političke stranke.

Članak 23.

Novčanom kaznom do 100.000,00 (sto tisuća) kuna kazniti će se za prekršaj:
- fizička i pravna osoba koja protivno zabrani uplati dobrovoljni prilog (donaciju) političkoj stranci, sukladno članku 15. stavku 1. podstavku 6. ovog Zakona.

Članak 24.

Novac koji politička stranka prikupi ili utroši na način protivan odredbama ovoga Zakona oduzima se i uplacuje u državni proračun.

Članak 25.

Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka pred nadležnim sudom podnosi Državni ured za reviziju i Ministarstvo financija – porezna uprava.

VI. NEZAVISNE LISTE

Članak 26.

Odredbe ovog Zakona odgovarajuće se primjenjuju na nezavisne liste i nezavisne zastupnike.

VII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 27.

Ministar financija pravilnikom će propisati način vođenja evidencija i izdavanja potvrda te obrazac evidencije i potvrde iz članka 3. stavka 4. ovoga Zakona.

Pravilnik iz stavka 1. ovoga članka Ministar financija donijeti će najkasnije u roku 60 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 28.

Stupanjem na snagu ovoga Zakona prestaju važiti odredbe glave III. SREDSTVA ZA RAD POLITICKIH STRANAKA Zakona o politickim strankama („Narodne novine“, broj 76/93, 111/96, 164/98 i 36/01).

Clanak 29.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u «Narodnim novinama».

O b r a z l o ž e n j e

Uz članak 1.

Ovom odredbom utvrđuju se pitanja koja se predlažu urediti Prijedlogom ovog Zakona.

Uz članak 2.

Ovom odredbom utvrđuju se izvori financiranja politickih stranaka.

Uz članak 3.

Ovom odredbom definira se pojam članarine i dobrovoljnog priloga, utvrđuje se način davanja dobrovoljnih priloga u proizvodima ili uslugama te obveza vođenja evidencije o primitku članarina i dobrovoljnih priloga.

Uz članak 4.

Ovom odredbom utvrđuju se najviši iznosi dobrovoljnih priloga (donacija) koje fizičke i pravne osobe mogu donirati politickoj stranci u jednoj kalendarskoj godini.

Uz članak 5.

Ovom odredbom utvrđuje se zabrana primanja anonimnim donacija.

Uz članak 6.

Ovom odredbom propisuje se obveze politickih stranaka u slucaju uplate dobrovoljnih priloga (donacija) koji prelaze najviši dozvoljeni iznos te u slucaju eventualno uplacenih anonimnih donacija.

Uz clanke 7. do 11.

Ovim odredbama ureduje se pitanja redovnog godišnjeg financiranja politickih stranaka iz sredstava državnog proračuna. Utvrđuje se način određivanja iznosa sredstava koji se osigurava u državnom proračunu za financiranje politickih stranaka, određuje se koje političke stranke imaju pravo na financiranje iz državnog proračuna, te način raspoređivanja sredstava i tijelo nadležno za odlučivanje o raspoređivanju sredstava.

Uz clanke 12. i 13.

Ovim odredbama ureduje se način financiranja politickih stranaka iz sredstava proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Uz clanak 14.

Ovom odredbom utvrđuje se pravo politickih stranaka na porezne olakšice prema odredbama posebnog zakona.

Uz clanke 15. i 16.

Ovim odredbama utvrđuje se zabrana financiranja politickih stranaka iz određenih izvora, način postupanja odnosno obveze politickih stranaka u slucaju uplate donacija iz nedozvoljenih izvora, kao i zabrana politickih pritisaka i pogodovanja prilikom prikupljanja dobrovoljnih priloga (donacija).

Uz clanke 17 do 20.

Ovim odredbama utvrđuje se tijela i način provođenja nadzora nad financijskim poslovanjem politickih stranaka, obveza vođenja poslovnih knjiga i podnošenja izvješća o financijskom poslovanju politickih stranaka te obveza javnog objavljivanja završnog računa i financijskog izvješća politickih stranaka.

Uz clanka 21. do 25.

Ovim odredbama utvrđuju se novčane kazne za prekršaje za povrede odredaba ovog Zakona te se utvrđuje način postupanja sa financijskim sredstvima prikupljenim ili utrošenim protivno odredbama ovog Zakona i pokretanje prekršajnog postupka.

Uz clanak 26.

Ovom odredbom utvrđuje se ovlast Ministru financija za donošenje pravilnika kojim se uređuje način vođenja i obrazac evidencije i potvrde o primitku članarina i dobrovoljnih priloga te rok za donošenje tog pravilnika.

Uz članak 27.

Ovom odredbom utvrđuje se prestanak važenja odredbi glave III „Sredstva za rad političkih stranaka“ iz Zakona o političkim strankama („Narodne novine“ broj 76/93, 111/96, 164/98. i 36/01), a koje se odnose na pitanja koja se predlažu urediti ovim Zakona.

Uz članak 28.

Ovom odredbom utvrđuje se stupanje na snagu ovog Zakona.